

ОН**ПРОФСПІЛКА ПРАЦІВНИКІВ
ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ****TRADE UNION OF EDUCATION AND
SCIENCE WORKER OF UKRAINE**Юридична адреса: 01012, м. Київ, Майдан Незалежності, 2
Адреса для листування: 04071, м. Київ, вул. Ярославська, 6
Тел.: (044) 462-51-902, Maidan Nezalezhnosti, Kyiv, Ukraine, 01012
Tel. +380 (44) 205-74-51E-mail: sekr.osvita@gmail.com Website: www.pon.org.ua

Розрахунковий рахунок: UA263223130000026002010078760 в АТ «Укресімбанк» (м. Київ), КОД ЄДРПОУ: 02605316

04.07.2024 № 02-5/341

Міністерство юстиції України

ЦК Профспілки працівників освіти і науки України звертається з приводу наказу Міністерства освіти і науки України від 13.06.2024 № 850 «Про затвердження Порядку та умов здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні», який викликав негативний резонанс у освітянському середовищі та й в цілому в громадянському суспільстві.

На стадії його підготовки проєкт наказу в порушення домовленостей Сторін соціального діалогу, засвідчених у Галузевій угоді між Міністерством освіти і науки України, Профспілками працівників освіти і науки України та Всеукраїнським об'єднанням організацій роботодавців у галузі вищої освіти на 2021-2025 роки, а також в Генеральній Угоді про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2019-2021 роки, не надходив на розгляд і погодження до профспілок.

Послідовний аналіз норм наказу та затвердженого ним Порядку та умов здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні (далі – Порядок), який ЦК Профспілки отримав від територіальних організацій, засвідчує, що більшість з них не відповідає вимогам законодавства, зокрема Конституції України, Законам України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту».

Згідно зі статтею 53 Конституції України повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність повної загальної середньої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток повної загальної середньої освіти та різних форм навчання.

Відповідно до пункту 2 наказу низка прийнятих Міністерством освіти і науки України та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України наказів, дія яких поширюється і на період мирного часу, застосовуються в тій частині, що не суперечить Порядку та умовам, затвердженим на період воєнного стану в Україні. Такі підходи не може бути підтримано.

Міністерством перевищено повноваження, надавши нове, не передбачене Законами України, визначення щодо змішаного навчання. Згідно з частиною першою статті 9 Закону України «Про освіту» та частиною третьою статті 4 Закону України «Про повну загальну середню освіту» формами здобуття освіти є: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева), а особа має право здобувати освіту в різних формах або поєднуючи їх. Тому доцільним буде визначення: «організація навчання учнів можлива шляхом поєднання очної (денної) та дистанційної форм у певній черговості (тиждень через тиждень, день через день тощо), ... далі - «змішане навчання».

Підпункт 1 пункту 5 Порядку про здобуття загальної середньої освіти за дистанційною формою шляхом відкриття з першого по дев'ятий та/або одинадцятий (дванадцятий) роки навчання за своїм змістом охоплює зміст підпунктів 2 і 3, в яких йдеться про відкриття класів з п'ятого по одинадцятий (дванадцятий) та з сьомого (восьмого) чи з десятого по одинадцятий (дванадцятий)

роки навчання. Умова підпункту 3 пункту 5 щодо наявності не менше двох класів для учнів одного року навчання) для відкриття класів з дистанційною формою навчання має бути виключена.

Перевищення повноважень підтверджується недотриманням міністерством норм частини 4 статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту», згідно з якою форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти.

Неприпустимою є норма пункту 6 Порядку, що мінімальна наповнюваність дистанційного класу становить 20 учнів одного року навчання.

Згідно з частиною другою статті 12 закону «Про повну загальну середню освіту», яка регламентує порядок формування класів у закладах загальної середньої освіти, кількість учнів у класі (наповнюваність класу) комунального закладу освіти не може становити менше 5 учнів

Відповідно до пункту 2-1 Розділу Х. Прикінцеві та перехідні положення закону «Про повну загальну середню освіту» зупиняється дія положень частини другої статті 12 цього Закону щодо максимальної кількості учнів у класі, крім здобуття освіти за очною (денною) або вечірньою формою. Тобто вимоги щодо мінімальної наповнюваності класів зазначеним законом не змінено.

До того ж стаття 92 Конституції передбачає, що виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод.

Члени президії ЦК Профспілки не поділяють намірів скасування поділу дистанційних класів на групи під час вивчення окремих навчальних предметів.

Стаття 12 закону «Про повну загальну середню освіту» передбачає, що з метою забезпечення належної якості вивчення окремих навчальних предметів клас комунального закладу освіти може ділитися не більш як на три групи з кількістю учнів не менше восьми осіб. Порядок поділу класів на групи встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

На сьогодні є чинним наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження ...Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», яким передбачено обов'язковий поділ класів на групи при вивченні окремих предметів.

Норми пункту 7 Порядку є дискримінаційними відносно учнів, які мають статус внутрішньо переміщених осіб, щодо їх зарахування та переведення до дистанційних класів чи продовження ними навчання за дистанційною формою в закладах освіти, розташованих поза межами населеного пункту, в якому такі учні мають задеклароване/зареєстроване місце проживання (перебування), враховуючи ті умови чи обставини, що передбачені у підпунктах 1-3 Порядку.

Зокрема це:

1) відсутність вільних місць у закладах освіти, розташованих в населеному пункті, у якому учні мають задеклароване/зареєстроване місце проживання ;

2) заклади освіти, розташовані в населеному пункті, у якому учні мають задеклароване/зареєстроване місце проживання (перебування), не забезпечують чи припинили забезпечувати здобуття загальної середньої освіти в очній (денній) формі;

3) освітня діяльність всіх закладів освіти, розташованих в населеному пункті, у якому учні мають задеклароване місце проживання (перебування), призупинена.

Виконання вимоги про надання одним з батьків учня до початку наступного навчального року до відповідного закладу освіти відповідної інформації про умови (обставини), передбачені пунктами 1 - 3 абзацу першого цього пункту, у

переважній більшості випадків, особливо на тимчасово окупованих територіях, є неможливим.

Некоректними є норми, що у разі відсутності обставин, передбачених пунктами 1-3 або інформації про такі обставини, внутрішньо переміщені учні мають бути відраховані із закладу освіти або за заявою батьків, поданою у паперовій, електронній формі особисто, на електронну адресу чи засобами електронно-комунікаційних систем, переведені до іншого закладу освіти, порушує законні права дітей, їхніх батьків на доступність здобуття повної загальної середньої освіти та їх забезпечення державою.

Таким, що обмежує права учнів на здобуття освіти є зміст пункт 9 Порядку, що учні, які мають задеклароване/зареєстроване місце проживання (перебування) на тимчасово окупованій території України, можуть продовжити здобуття загальної середньої освіти виключно за екстернатною, сімейною (домашньою) формами здобуття загальної середньої освіти відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти.

Протизаконним, на наше переконання, є також пункт 11 Порядку, що учні закладів освіти, освітня діяльність яких була призупинена, відраховуються із закладів освіти. Адже стаття 4 Закону України «Про освіту» передбачає, що право на безоплатну освіту забезпечується: для здобувачів повної загальної середньої освіти - за рахунок розвитку мережі закладів освіти всіх форм власності та їх фінансового забезпечення і в обсязі, достатньому для забезпечення права на освіту всіх громадян України.

Стаття 6 цього закону передбачає, що засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками.

Згідно зі статтею 20 закону «Про повну загальну середню освіту» права учнів визначаються Законом України «Про освіту», цим Законом та іншими законодавчими актами.

Відповідно до статті 8 закону «Про повну загальну середню освіту» кожна дитина має право на здобуття початкової та базової середньої освіти у найбільш доступному та наближеному до місця її проживання закладі освіти.

Стаття 32 передбачає, що у разі реорганізації чи ліквідації закладу загальної середньої освіти засновник зобов'язаний забезпечити учням можливість продовжити здобуття загальної середньої освіти на відповідному рівні освіти.

Реорганізація, зміна типу, ліквідація закладу загальної середньої освіти у сільській місцевості допускається лише після громадського обговорення проекту відповідного рішення засновника, який оприлюднюється не менше ніж за один рік до прийняття відповідного рішення.

Право дитини на здобуття початкової та базової середньої освіти у комунальному закладі освіти, за яким закріплена територія обслуговування, на якій проживає дитина, гарантується, що не обмежує право батьків дитини або особи, яка досягла повноліття, обирати інший заклад освіти відповідно до законодавства.

Пункт 11 Порядку передбачає, що освітня діяльність закладів освіти, яка не відповідає пунктам 3-6 цього Порядку, має бути призупинена. У пунктах 3,4 Порядку визначено, що основною умовою забезпечення діяльності закладів освіти під час воєнного стану є наявність об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, що придатні для укриття учасників освітнього процесу.

Відповідно до Кодексу цивільного захисту України у період дії воєнного стану додатковими завданнями єдиної державної системи цивільного захисту є,

зокрема, організація будівництва захисних споруд цивільного захисту, споруд подвійного призначення та виготовлення (монтажу) первинних (мобільних) і облаштування найпростіших укриттів, а також (у разі потреби) відновлення пошкоджених (зруйнованих) об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту.

Відповідно до пункту 9 постанови КМУ від 10.03.2017 №138 утримання фонду захисних споруд у готовності до використання за призначенням здійснюється їх балансоутримувачами.

Згідно з частиною шостою статті 25 Закону України «Про освіту» засновник закладу освіти зобов'язаний забезпечити утримання та розвиток матеріально-технічної бази заснованого ним закладу освіти на рівні, достатньому для виконання вимог стандартів освіти та ліцензійних умов.

Отже за облаштування укриття в закладі освіти відповідає засновник, який зобов'язаний забезпечити утримання та розвиток матеріально-технічної бази заснованого ним закладу освіти на рівні, достатньому для виконання вимог стандартів освіти та ліцензійних умов.

При цьому також наголошуємо, що частиною першою статті 57-1 Закону України «Про освіту», яка доповнена Законом України від 15.03.2022 № 2126-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану», здобувачам освіти, працівникам закладів освіти, у тому числі тим, які в умовах воєнного стану в Україні чи окремих її місцевостях, оголошених у встановленому порядку (особливий період) були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду гарантується: організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників; збереження місця роботи, середнього заробітку, здійснення виплати стипендії та інших виплат, передбачених законом.

Частиною другою цієї статті встановлено, що забезпечення державних гарантій, визначених частиною першою, створення безпечного освітнього середовища, організацію здобуття освіти, освітнього процесу в умовах воєнного стану у межах своєї компетенції здійснюють органи виконавчої влади, органи військового командування, військові, військово-цивільні адміністрації та органи місцевого самоврядування, їх представники, посадові особи, органи управління у сфері освіти; заклади освіти, установи освіти, наукові установи, їх засновники.

Частиною третьою статті 57-1 зобов'язано органи, зазначені в абзаці другому частини другої цієї статті, приймати у межах своєї компетенції рішення, обов'язкові до виконання на відповідній території, для реалізації державних гарантій, визначених частиною першою цієї статті, в умовах воєнного стану.

Ліквідація мережі закладів освіти, на що скеровано впровадження окремих норм наказу, спричинить звільнення вчителів та інших працівників, позбавлення їх найнеобхідніших засобів для життя, а також інші складнощі.

В цілому, продовження навчання в переміщених закладах загальної середньої освіти за дистанційною формою, є можливістю зберегти зв'язки з тимчасово окупованою територією, єдності зі своїм корінням та людьми, надією на повернення.

Після деокупації територій, повернення переміщених закладів загальної середньої освіти та відбудова освітньої інфраструктури буде одним із пріоритетних напрямів діяльності держави.

Частиною сьомою статті 27 Закону України «Про нормативно-правові акти»

встановлено, що суб'єкт нормотворення, що прийняв чи видав нормативно-правовий акт, може прийняти рішення про визнання зазначеного акта таким, що втратив чинність, повністю або в окремій частині, якщо таким суб'єктом встановлено що: нормативно-правовий акт не відповідає стану суспільних відносин у певній сфері; нормативно-правовий акт або окремі його положення не відповідають Конституції України; нормативно-правовий акт або окремі його положення не відповідають законам України; нормативно-правовий акт або окремі його положення не відповідають нормативно-правовим актам, що мають вищу юридичну силу.

Тому ЦК Профспілки скерував звернення до Міністерства освіти і науки України з вимогою скасувати наказ від 13.06.2024 № 850 «Про затвердження Порядку та умов здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні» та при доопрацюванні проєкту забезпечити дотримання вимог Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», зокрема його статті 57-1.

У разі надходження зазначеного наказу до Міністерства юстиції України на державну реєстрацію, розраховуємо на його повернення до Міністерства освіти і науки України для доопрацювання з метою дотримання його норм чинному законодавству.

Голова Профспілки

Георгій Труханов